

Båtliv – en ren glede!

Innholdsfortegnelse

Informasjon til båtfolk i Norden	3
Båthavna – en trivelig plass å være?	4
Alle har et ansvar for å hindre forurensning	5
Farlig avfall i din båthavn	6
Klargjøring av båten før sesongen	8
Godt å vite når du kjøper inn båtprodukter	10
Valg av produkter	11
Alternative løsninger til bunnstoff	12
Klargjøring av båten til vinteropplag	13
Drivstoff og olje	14
Hvis uheldet skulle være ute	15
Informasjon	16

Det nordiske samarbeid

Det nordiske samarbeid er et av de eldste og mest omfattende regionale samarbeid i verden. Det omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland. Samarbeidet styrker samhörigheten mellom de nordiske land, med respekt for de nasjonale forskjeller og likheter. Det øker mulighetene for å hevde Nordens interesser i omverdenen og fremme det gode naboskap.

Samarbeidet ble formalisert i 1952 med Nordisk Råds opprettelse som forum for parlamentarikerne og regjeringene i de nordiske land. I 1962 underskrev de nordiske land Helsingforsavtalen, som siden har vært den grunnleggende rammen for det nordiske samarbeidet. I 1971 ble Nordisk Ministerråd opprettet som det formelle forum til å ivareta samarbeidet mellom de nordiske regjeringer og den politiske ledelsen i de selvstyrende områder, Færøyene, Grønland og Åland.

ANP 2005:746

© Nordisk Ministerråd 2005

Design: Brandpunkt a/s

Tegninger: Jørn Grynnerup

Trykk: Guðjon Ó, Reykjavík 2005

Opplag: 14.940

Trykt på miljøvennlig papir som oppfyller

kravene i den nordiske miljøsvanemerkeordning

Printed in Iceland

Interconsult ASA i Norge har i samarbeid med COWI AS i Danmark utarbeidet brosjyren på oppdrag fra Nordisk Ministerråd.

På hjemmesiden til Nordisk Ministerråd www.norden.org kan du finne og laste ned denne brosjyren på engelsk og flere andre nordiske språk.

Informasjon til båtfolk i Norden

Denne brosjyren er laget for deg som har en fritidsbåt, som er medlem av en båtforening, eller har ansvar for en båthavn.

Brosjyren informerer om plikter som båteiere og båthavner har til å minske forurensning i og omkring båthavner, og gir eksempler på løsninger som kan bidra til dette.

Land	Ca. antall båter *
Sverige	600.000
Norge	500.000
Danmark	50.000
Finland	370.000
Island	2.000
Færøyene	2.000
Åland	8.000

*joller, kanoer og robåter er ikke med.

Noen løsninger krever tilrettelegging og investeringer i båthavna. Andre krever «bare» vilje til å gjøre ting på en litt annen måte enn tidligere.

Vi håper brosjyren kan være til nytte og inspirasjon.

Båthavna – en trivelig plass å være?

I Norden brukes det årlig minst en halv million liter bunnstoff og mer enn en halv million liter andre båtpleieprodukter bare på fritidsbåter.

Bunnstoff som inneholder aktive stoffer (biocider) har skadelige effekter på livet i sjøen.

Også andre båtprodukter kan inneholde miljøgifter som kan forurense grunnen i båthavner og i sjøen.

- Miljøgifter påvirker hele næringskjeden, fra små vannlevende organismer på sjøbunnen til fisk og skalldyr. Miljøgifter kan føre til at fisk og skalldyr blir helsefarlig å spise.
- Utlekking av miljøgifter fra båthavna kan forurense sedimenter (løsmasser) på sjøbunnen.
- Miljøgifter i sedimentene kan forårsake miljøproblemer lenge etter at årsakene til forurensningene er fjernet.
- Miljøgifter i grunnen kan redusere verdien på området fordi opprensning er svært kostbart.
- Søl i forbindelse med fylling av olje og drivstoff kan gi dårlig vannkvalitet og annen forurensning.

Alle har et ansvar for å hindre forurensning

- Alle som bruker båt har plikt til å levere inn avfall når de ankommer havn.
- Alle båthavner har plikt til å motta avfall fra de båtene som legger til i havna.
- Alle båthavner skal utarbeide en avfallsplan, som skal bidra til at avfallet håndteres i henhold til gjeldende regler.
- Alle båthavner har plikt til å forhindre at forurensning skjer, og ha nødvendig utstyr tilgjengelig for å hindre akutt forurensning.
- Innhold av aktive stoffer (biocider) i bunnstoff reguleres av myndighetene. Alle har plikt til å holde seg oppdatert på hvilke typer bunnstoff som er tillatt.

Et godt råd er at hver båthavn eller båtforening utpeker en person som er ansvarlig for miljøarbeidet, og som kan holde seg oppdatert på lover og regler, nye produkter og gode løsninger. En god start er å identifisere hvilke kilder som kan føre til forurensning i din båthavn, for å finne ut hvilke tiltak som bør gjennomføres.

Farlig avfall i din båthavn

Farlig avfall er avfall som kan medføre alvorlige forurensninger eller fare for skade på mennesker eller dyr dersom det ikke tas forsvarlig hånd om. Kommunen skal sørge for at det finnes et tilstrekkelig tilbud for mottak av farlig avfall. Hver og en av oss har et ansvar for å samle det opp og levere det inn til godkjent mottak.

Farlig avfall i båthavna

Farlig avfall skal ikke blandes med annet avfall, men leveres til egne mottaksstasjoner.

- Rester av maling og løsemidler
- Avfall/støv fra fjerning av bunnstoff
- Brukt emballasje, koster, filler og kluter med maling og løsemiddelrester
- Motoroljer og smøreoljer
- Brukt elektrisk og elektronisk utstyr
- Motorbatterier
- Oljesøl i bunnen av båten
- Annet farlig avfall, som alkalibatterier, kvikksølvtermometer og medisinrester

Jo lettere tilgjengelig og bedre tilrettelagt avfallsmottaket er i båthavna, jo enklere er det å ta vare på avfallet på en riktig måte.

Oppbevaring av farlig avfall

- Farlig avfall skal oppbevares i egnede beholdere. Avfallsbeholdere skal være merket med type innhold.
- Farlig avfall skal holdes innelåst.
- Anlegget skal drives av ansvarlig person som deklarerer avfallet og leverer det til godkjent behandlingsanlegg.

Klargjøring av båten før sesongen

Oppsamling av slipestøv og avskrapet bunnstoff

De fleste fjerner rester av gammelt bunnstoff før båten settes på vannet, enten fordi det har bygget seg opp mange lag med maling, eller for å få feste for ny maling.

Bunnskrog som er i dårlig forfatning bidrar til at bunnstoff sprekker opp og avgir store flak. Godt vedlikehold av bunnskroget reduserer vannforurensning.

Malingrester som inneholder bunnstoff er en stor kilde til forurensning hvis det ikke samles opp.

Malingrester kan forholdsvis enkelt samles opp hvis båten skrapes på et fast underlag eller en plastpresenning.

Støvsuger kan gjøre nytten

Du kan samle opp all malingavskrap og slipestøv ved å bruke en industriell støvsuger med et vakuumskrapejern og slipemaskin. I Danmark har Dansk Sejlunion i en avtale med Miljøministeriet utarbeidet et sett retningslinjer vedrørende fjerning av bunnstoff. Alle

havner oppfordres å ha tilgjengelig støvsugerutstyr for å samle opp avskrap og støv for å fjerne bunnstoff. Utstyret kan leies eller lånes ut til båteiere.

Det anbefales å bruke en støvsuger som

- er beregnet til elektriske verktøy
- har filtre godkjent for helseskadelig støv (HEPA-filtre)
- kan brukes utendørs og i fuktig vær
- har store hjul
- har indikator for skift av pose

Støvsugerposer med malingsavfall er farlig avfall og skal leveres i havnens avfallsstasjon eller til annet godkjent mottak.

Les mer om oppsamlingsmetoder på:
<http://www.mst.dk/kemi/01070000.htm>

Godt å vite når du kjøper inn båtprodukter

Merking av miljømessig gode produkter

Svanen

Blomsten

Bra miljöval

Produkter som oppfyller definerte miljøkriterier kan bli miljømerket. I de nordiske land finnes miljømerkene Svanen og EU-Blomsten. Det finns også nasjonale miljømerker, som «Bra miljöval» i Sverige. Foreløpig er det få båtprodukter som er miljømerket. Det blir flere miljømerkede båtprodukter hvis du som forbruker etterspør slike.

Merking av miljøfarlige produkter

Produkter skal miljøfaremerkes hvis innholdet av miljøskadelige stoffer overstiger visse mengder.

Eksempler på båtprodukter som kan være miljøfaremerket:

- Bunnstoff
- Løsemidler og løsemiddelbaserte produkter
- Polish, fyllstoffer, lim

Rester av miljøskadelige produkter er farlig avfall, og skal leveres godkjent mottak.

Produkter kan også være merket med helsefaremerking (irriterende, etsende, giftig, allergifremkallende, kreftfremkallende). Rester av helsefaremerkede produkter er også farlig avfall.

Valg av produkter

Godt vedlikehold øker levetiden på båten. Det er i seg selv godt forebyggende miljøarbeid.

Her er noen spørsmål til ettertanke når du skal pusse båten.

- **Er alle produktene du bruker strengt tatt nødvendige?**
Noen produkter er svært effektive fordi de inneholder sterke kjemikalier i store mengder. Mange produkter er helse- eller miljøfaremerket, og restene er derfor farlig avfall. Kan du erstatte slike produkter med andre produkter eller metoder?
- **Hva gjør du med rester av løsemidler og løsemiddelholdige produkter?**
Løsemidler og kjemikalier skal ikke helles ut i vannet eller i grunnen. Selv en liten skvett gir et negativt bidrag til miljøet. Leverer du restene til godkjent avfallsmottak?
- **Kan du bruke alternative bunnstoffer?**
Båter som brukes mye trenger mindre aktive stoffer i bunnstoff enn båter som ligger mye i ro. Hva gjør din båt? Har det kommet mindre skadelige alternativer på markedet?

Alternative løsninger til bunnstoff

Bunnstoff inneholder aktive stoffer (biocider) som kobber eller sinkforbindelser for å forhindre vekst av bakterier, planter og dyr på skroget. Mange av disse produktene har skadelige effekter på livet i sjøen.

Det finnes andre metoder enn å bruke biocidholdig bunnstoff, som for eksempel:

- **Båtvasker.** Å vaske båten jevnlig ved bruk av båtvasker for å fjerne forurensning i vannet.
- **Algeduk.** En presenning som sitter tett omkring båten når den ligger til land.
- **Tørrdokk.** Det finnes oppblåsbare tørrdokker som kan brukes i småbåthavner.
- **Svært harde og glatte malinger.** Gjør at organismer ikke fester seg.
- **Plassering av båthavner i elveutløp og i skyggen.** Mer ferskvann og mindre sol gir mindre begroing.

Klargjøring av båten til vinteropplag

Spyling av båten

Når båten tas opp etter sesongen, blir bunnskroget ofte rengjort med høytrykksspyler. Kobber og andre aktive stoffer i bunnstoffet er i hovedsak festet til faste partikler. Du bør derfor spyle båten et sted hvor det er tilrettelagt for oppsamling av slam og partikler i spylevannet.

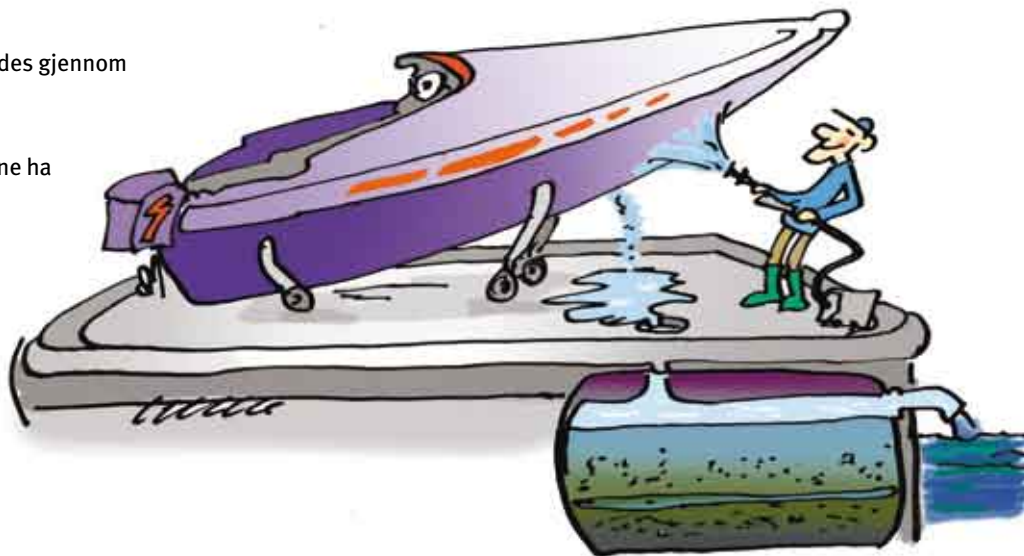
Tiltak i havnen

Det bør installeres en spyleplass hvor vannet ledes til en oppsamlings- og fellingstank.

- Hvis båtene spyles på bryggekannten, kan vannet ledes gjennom en rist og ned i en fellingstank.
- Hvis båtene spyles på oppstillingsplassen, må denne ha fast dekke hvor vannet kan ledes til fellingstank.

Vannet kan deretter ledes ut gjennom et sandfilter. Forurenset slam og partikler samles opp fra fellingstank og sandfilter, og leveres som farlig avfall.

Størrelse på fellingstanken må tilpasses aktiviteten i den enkelte båthavn. Større båthavner eller båthavner i sårbare omgivelser kan få krav om ytterligere rensing av spylevannet.

Drivstoff og olje

Oppbevaring av drivstoff og olje

Olje og drivstoff som lagres i tanker over bakken skal stå på et fast dekke og ha oppsamlingsbasseng. Oppsamlingsbassenget skal være stort nok til å samle opp hele tankens innhold. Nedgravde tanker og tilførselsrør skal kontrolleres jevnlig.

Det er lettere å forebygge enn å rense oljesøl

Sørg for godt vedlikehold av tanker, slanger og pumper – både på tankanlegg og i båten.

Fylling av bærbare kanner med drivstoff eller olje bør skje på fast dekke hvor søl kan samles opp.

Valg av drivstoff

Alkylatbensin er en ekstra ren form for motordrivstoff. Den inneholder lite av de mest skadelige stoffene i bensinen, som bensen, aromater og olefiner. Med alkylatbensin reduseres forurensningene fra motorer vesentlig, spesielt fra totaktsmotorer.

Dette er særlig viktig om du bruker båten i områder som er ekstra sårbare for forurensning – som i områder med stillestående vann eller i ferskvann.

Les mer om alkylatbensin på: <http://www.spi.se>.

Valg av olje

Bruk biologisk nedbrytbar olje til motoren.

Hvis uhellet skulle være ute

- Ha absorpsjonsmateriale tilgjengelig som kan suge opp søl av olje både på land, i båten og i vannet. Organisk materiale som trefiber og bark og nedbrytbare absorpsjons-kjemikalier finnes på markedet. Dette legges i beholder for oljeavfall i havna etter bruk.
- Husk at bensin er svært brannfarlig! Ta kontakt med brannvesenet hvis det søles større mengder bensin. De kan bistå med forsvarlig håndtering.
- Ikke bruk kjemikalier (dispergeringsmidler som oppvaskmiddel eller lignende) for å løse opp oljesøl. Bruk heller absorberende materialer og utstyr for oppsamling tilpasset din båthavn og omgivelser. Mange leverandører kan tilby «pakkeløsninger» med slikt oppsamlingsutstyr («Spill kits»).

Informasjon

Statens forurensningstilsyn: telefon 22 57 34 00. www.sft.no

Fylkesmannens miljøvernnavdeling i ditt fylke: www.fylkesmannen.no
Miljøinformasjon i Norge: www.miljostatus.no

Forurensningsloven: www.lovdato.no/all/hl-19810313-006.html
Produktforskriften: www.sft.no/lover/produktforskriften/
Biocidforskriften: www.lovdato.no/for/sf/md/xd-20031218-1848.html

Informasjon om merking av kjemikalier: www.sft.no/lover/kjemikalier/
Forurensningsforskriften, kapittel 20, levering og mottak av avfall og lasterester fra skip: www.lovdato.no/for/sf/md/td-20040601-0931-055.html

Avfallsforskriften, kapittel 11, farlig avfall: www.lovdato.no/for/sf/md/td-20040601-0930-052.html

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K

www.norden.org

